

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ГНУЧКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СПИРТОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Проблематика управління гнучкістю набуває особливої гостроти для підприємств спиртової промисловості, оскільки через традиційний погляд на галузь як монопродуктову з обмеженим потенціалом гнучкості вона тривалий час залишається поза увагою науковців. Однак зміна можливостей і перспектив розвитку спиртової промисловості (участь у вирішенні продовольчої та енергетичної проблем, задоволення нових потреб та можливість різнопланового використання продукції, імплементація завдань енергозбереження, імпортозаміщення і безвідходності виробництва в стратегію розвитку галузі, використання нових ринкових можливостей у межах СОТ) зумовлюють доцільність визначення спиртової промисловості як мультипродуктової, що потребує формування для її підприємств портфеля інноваційних технологій управління їх гнучкістю.

У зв'язку з цим постає питання дослідження динамічних змін ринкового середовища підприємств спиртової галузі для виявлення можливостей і меж гнучкості згаданих суб'єктів господарювання в умовах ринкової нестабільності та перетворення галузі з монопродуктової в мультипродуктову.

Узагальнення наукових джерел, а також успішного досвіду і невдач реалізації програм розвитку та реорганізації галузі та окремих її суб'єктів господарювання дозволило нам сформулювати базові можливості та межі гнучкості підприємств спиртової галузі. Так, базові можливості гнучкості згаданих підприємств ми сформулювали у такій редакції:

- поява нових потреб і закономірна трансформація галузі з моно- в мультипродуктову;
- достатній рівень сировинної бази;
- висока привабливість галузі як потенційно високорентабельної та бюджетоутворюючої;
- потенціал імпортозаміщення в енергетичній сфері.

Крім виявлення можливостей гнучкості підприємств спиртової галузі в умовах ринкової нестабільності та перетворенні галузі з

монопродуктової в мультипродуктову важливим завданням є окреслення меж гнучкості означених підприємств. Узагальнення наукових джерел, а також значного масиву фактологічного матеріалу, присвячених проблемам ефективності функціонування підприємств спиртової промисловості, дозволило окреслити ці межі у такому формулюванні:

- наявність фіксованого внутрішнього попиту, який повністю задовольняється;
- низький рівень економічної свободи через високий рівень концентрації управління;
- високі бар'єри входження в галузь;
- обмеженість державного фінансування.

В результаті останніх організаційних трансформацій галузь перетворилася в інерційне утворення з мінімальним числом елементів гнучкості. Це означає наявність слабого потенціалу змін в умовах високого рівня турбулентності ринкового середовища. ДП «Укрспирт» як єдиний нині представник галузі на ринку України і, відповідно, монополіст у виробництві основних видів її продукції диктує умови і формує перспективи розвитку галузі з позицій власного бачення, тим самим гальмуючи реалізацію креативних ідей низових ланок управління щодо забезпечення конкурентоспроможності ДП «Укрспирт» на всіх рівнях управління. Таке становище порушує важливий для ринкової економіки принцип субсидіарності.

Організаційні зміни з їх пролонгацією на механізм управління гнучкістю підприємств сприймаються неоднозначно, оскільки, крім окремих позитивних аспектів, призвели до формування низки негативних тенденцій, а саме: втрати джерел фінансування місцевих бюджетів; заморожування кризового стану значної частки підприємств; формування атмосфери байдужості, втрати творчості в менеджменті.

З метою повного задоволення потреб ринку в продукції галузі та вирішення взаємопов'язаних проблем продовольчої безпеки, енергозбереження, імпортозаміщення і безвідходності виробництва запропоновано: здійснити додаткові обґрунтування доцільності існування монополіста ДП «Укрспирт» чи реалізації альтернативного варіанта – приватизації підприємств спиртової промисловості; за умови існування державної власності – забезпечити реалізацію принципу субсидіарності, перерозподіливши завдання і функції менеджменту між ДП «Укрспирт» і низовим рівнем управління – спиртзаводами (як варіант – функціонування ДП «Укрспирт» як мережевої структури з ідеологією

аутсорсингу); реорганізувати галузь через ліквідацію або перепрофілювання збиткових підприємств, а також сформувати структуру управління, у т. ч. ціноутворення, яка б створила передумови для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, гармонізувати розміри акцизів, податків, митних процедур; для повноти обґрунтування інвестиційних проектів використовувати технології фінансового інжинірингу, зокрема реального опціону інвестиційного проекту, що створює додаткові можливості вироблення схем фінансування та інвестування, прогнозування наслідків припинення чи відтермінування проектів, доцільності варіювання обсягів виробництва.

Олена ДУДКІНА

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ: АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні актуалізуються проблеми формування ефективної моделі взаємодії центральних та регіональних органів управління, постає об'єктивна необхідність вироблення інноваційних управлінських технологій, спрямованих на ресурсне забезпечення формування і розвитку самодостатніх, економічно незалежних, конкурентоспроможних регіонів та громад.

Впровадження в діяльність суб'єктів регіонального управління системи управління ресурсами дозволяє спрямовувати ресурси на досягнення цілей соціально-економічного розвитку територій; координувати дії та використання ресурсів між функціями системи управління та центрами відповідальності; забезпечувати ресурсами реалізацію функцій управління регіоном (територіальною громадою); вимірювати і оцінювати результативність та ефективність використання ресурсів; оперативно приймати рішення щодо спрямування ресурсів на вирішення пріоритетних проблем місцевого значення.

Інструментально система управління ресурсами повинна включати: моніторинг зовнішнього середовища, що впливає на формування ресурсної бази адміністративно-територіального утворення; планування ресурсів (стратегічне та оперативне); оперування інформаційною базою

щодо потенційних та реально використовуваних ресурсів; методичні засади вимірювання та оцінки ресурсів; контроль та аналіз результативності та ефективності залучення, використання і розвитку ресурсів; мотивацію ресурсощадного ведення регіонального виробництва.

Ресурсне забезпечення розвитку регіонів та громад в контексті здійснення адміністративно-територіальної реформи повинне, на нашу думку, ґрунтуватись на таких підходах до формування системи управління ресурсами [1]:

– функціональному, що ґрунтується на механізмах стратегування та програмування, адже система управління ресурсами – це інструмент для прийняття рішень з позицій стратегічного та довгострокового інноваційного розвитку;

– управлінському, що передбачає комплексне і системне формування ресурсної бази відповідно до цільових орієнтирів комплексного збалансованого розвитку регіонів та громад, а не забезпечення хаотичних ресурсних запитів окремих суб'єктів регіональної соціально-економічної системи чи органів управління територією;

– процесному, що зорієнтований на раціональність розподілу ресурсів між процесами та технологіями управлінської діяльності органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо управління розвитком сформованих в результаті адміністративно-територіальної реформи територіальних громад;

– економічному, що враховує цінність ресурсів для різних видів управлінської, економічної, соціальної, політичної діяльності органів регіонального управління, результативність та ефективність використання всіх видів ресурсів території, передусім – фінансових, земельних, трудових, інноваційних та організаційно-інформаційних;

– адаптивному, що розглядає систему управління ресурсами території як реакцію на виклики зовнішнього середовища, як засіб подолання ентропії та негативного впливу екзогенних та ендогенних чинників впливу на соціально-економічний розвиток регіонів та громад;

– конкурентному, що передбачає оптимізацію витрат ресурсів в залежності від орієнтованості на зміцнення зайнятих та освоєння нових ринкових позицій суб'єктами регіональної соціально-економічної системи, підвищення конкурентноздатності регіонів і громад у забезпеченні локальних потреб та інтересів.

В цілому, за нашим переконанням, застосування пропонованих